

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Μετά την εξέγερση των ναυτικών νησιών και της Σάμου, οι Τούρκοι φοβήθηκαν ότι το πυκνό ελληνικό στοιχείο των δυτικών μικρασιατικών παραλίων δεν θα παρέμενε αδρανές. Ο αναβρασμός που επικρατούσε στις ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας, οι παράτολμες επιδρομές Σαμίων και Ψαριανών στις μικρασιατικές ακτές και η εμφάνιση ελληνικών πλοίων κοντά στις Κυδωνιές (Αϊβαλί) και τη Σμύρνη εξώθησαν τους Τούρκους σε μέτρα τρομοκράτησης των ελληνικών πληθυσμών. Οι βιαιοπραγίες των Τούρκων στην Κωνσταντινούπολη λειτούργησαν ως σήμα κινδύνου για αρκετούς εύπορους Έλληνες των Κυδωνιών, οι οποίοι προτίμησαν για ασφάλεια να διαπεραιωθούν εσπευσμένα στην απέναντι Λέσβο. Ακολούθησε η καταστροφή της πόλης των Κυδωνιών από τουρκικά στρατεύματα στις αρχές Ιουνίου του 1821, που οδήγησε τους έντρομους κατοίκους της σε άτακτη φυγή στα Ψαρά, ενώ πλήθος φυγάδων από τα λεηλατημένα χωριά γύρω από τις Κυδωνιές κατέφυγε στη Λέσβο.

Νοτιότερα, στη Σμύρνη, όταν οι κάτοικοι πληροφορήθηκαν την τραγική τύχη των Κυδωνιών, επιβιβάστηκαν σε εμπορικά πλοία και διασκορπίστηκαν σε διάφορα νησιά του Αιγαίου πελάγους και την Πελοπόννησο.

Στα Ψαρά και τη Σάμο κατέφυγαν και οι διωκόμενοι από το εσωτερικό της Μικράς Ασίας, επιχειρώντας να γλιτώσουν από τις διώξεις και τις επιθέσεις των ατάκτων.

Στο προσφυγικό ρεύμα της ίδιας περιόδου μπορούν να συμπεριληφθούν και οι πρόσφυγες από την Κωνσταντινούπολη και την Κύπρο. Οι πρώτοι, κυρίως Φαναριώτες, ήδη πριν από τις ταραχές στην Πόλη, άρχισαν να συρρέουν στην επαναστατημένη Ελλάδα, όπου πολύ γρήγορα διακρίθηκαν στην πολιτική οργάνωση του επαναστατημένου έθνους. Πολλοί Κύπριοι, για να αποφύγουν τις διώξεις των Τούρκων, κατέφυγαν στα Προξενεία των Μεγάλων Δυνάμεων και κατόπιν μεταφέρθηκαν με ξένα πλοία σε λιμάνια της Ιταλίας και της Γαλλίας.

Πρόσφυγες από
α) ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Αίτια
προσφυγικών
ρουών

1. Κυδωνιές

2. από Σμύρνη

3. από το εσωτερικό
της Μικράς Ασίας

β) ΚΩΝ/ΠΟΛΗ

ΚΥΠΡΟΣ

Στην Γ' Εθνοσυνέλευση (1826-1827) διάφορες ομάδες προσφύγων που είχαν καταφύγει στην ελεύθερη Ελλάδα επιχείρησαν να θέσουν το αίτημα της αποκατάστασής τους και ειδικά της μόνιμης εγκατάστασής τους. Γι' αυτό επιδίωξαν την εκπροσώπησή τους στη Συνέλευση. Από τους Μικρασιάτες, μόνο οι Σμυρναίοι ενεργοποιήθηκαν προς αυτήν την κατεύθυνση. Ζητούσαν από τη Συνέλευση: α) να εκπροσωπούνται σ' αυτήν και β) να προσδιοριστεί τόπος για τη δημιουργία συνοικισμού τών διασκορπισμένων ελεύθερων Σμυρναίων. Μόνο το αίτημα του τόπου έγινε καταρχήν δεκτό. Αποφασίστηκε να δοθεί χώρος στην περιοχή του Ισθμού για να δημιουργηθεί πόλη με την επωνυμία «Νέα Σμύρνη». Η Συνέλευση παρέπεμψε το θέμα στη Βουλή, η οποία όμως δεν το προώθησε.

Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες των χρόνων της Επανάστασης αντιμετώπισαν προβλήματα επιβίωσης, ιδιαίτερα οι Κυδωνιείς. Η ανάγκη εξασφάλισης των βασικών όρων ζωής, αλλά και η γεωγραφική διασπορά τους, φαίνεται ότι δεν τους άφηναν περιθώρια για να διεκδικήσουν αντιπροσώπευση στα πολιτικά και διοικητικά όργανα της επαναστατημένης Ελλάδας. Η προσφορά, πάντως, του μικρασιατικού στοιχείου στην πνευματική ζωή και στο λαϊκό πολιτισμό του νεότερου ελληνισμού υπήρξε σημαντική.

Αιτήματα προσφύγων
στη Γ' Εθνοσυνέλευση
για αποκατάστασή
εγκατάστασή
εκπροσώπηση

Διεκδικήσεις
Σμυρναίων

Προβλήματα
Μικρασιατών
προσφύγων

Προσφορά
+ σελ. 169

Α. ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (1821-1827)

ΤΟΠΟΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

4. Η στάση της πολιτικής ηγεσίας
απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα

1. Πρόσφυγες

- από τη Μικρά Ασία,
- την Κων/πολη
- και την Κύπρο

2. Πρόσφυγες από τον ελλαδικό χώρο:

- Θεσσαλία,
- Μακεδονία,
- Ήπειρος

3. Πρόσφυγες από τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη:

- Κρήτες και Κάσιοι,
- Χίοι, ■ Ψαριανοί

Να αναφερθείτε στα αίτια των προσφυγικών ροών από τη Μικρά Ασία.

Μετά την εξέγερση

- των **ναυτικών νησιών** (Υδρας, Σπέτσες, Ψαρά)
- και της **Σάμου**,

1. Ο **αναβρασμός** που επικρατούσε στις ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας,
2. οι **παράτολμες επιδρομές Σαμίων** και **Ψαριανών** στις μικρασιατικές ακτές
3. και η **εμφάνιση ελληνικών πλοίων** κοντά στις Κυδωνιές (Αϊβαλί) και τη Σμύρνη

οι Τούρκοι **φοβήθηκαν**

↳ ότι το πυκνό ελληνικό στοιχείο των δυτικών μικρασιατικών παραλίων δεν θα παρέμενε αδρανές.

εξώθησαν τους Τούρκους

↳ σε **μέτρα τρομοκράτησης** των ελληνικών πληθυσμών.

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΠΟ ΚΥΔΩΝΙΕΣ	- Οι βιαιοπραγίες των Τούρκων στην Κωνσταντινούπολη λειτούργησαν ως σήμα κινδύνου για αρκετούς εύπορους Έλληνες των Κυδωνιών, ↳ οι οποίοι προτίμησαν για ασφάλεια να διαπεραιωθούν εσπευσμένα στην απέναντι ΛΕΣΒΟ. - Ακολούθησε η καταστροφή της πόλης των ΚΥΔΩΝΙΩΝ από τουρκικά στρατεύματα στις αρχές Ιουνίου του 1821, ↳ που οδήγησε τους έντρομους κατοίκους της σε άτακτη φυγή στα ΨΑΡΑ, ↳ ενώ πλήθος φυγάδων από τα ληηλατημένα χωριά γύρω από τις Κυδωνιές κατέφυγε στη ΛΕΣΒΟ.
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΠΟ ΣΜΥΡΝΗ	Νοτιότερα, στη ΣΜΥΡΝΗ, - όταν οι κάτοικοι πληροφορήθηκαν την τραγική τύχη των Κυδωνιών, ↳ επιβιβάστηκαν σε εμπορικά πλοία ↳ και διασκορπίστηκαν σε διάφορα ΝΗΣΙΑ του ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ και την ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ.
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ	- Στα ΨΑΡΑ και τη ΣΑΜΟ κατέφυγαν ↳ και οι διωκόμενοι από το ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ της ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ, ↳ επιχειρώντας να γλιτώσουν από τις διώξεις και τις επιθέσεις των ατάκτων.

Στο προσφυγικό ρεύμα της ίδιας περιόδου μπορούν να συμπεριληφθούν και οι

πρόσφυγες ❶ από την **Κωνσταντινούπολη** και ❷ την **Κύπρο**.

❶ Οι πρώτοι, κυρίως **ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ**.

■ ήδη πριν από τις ταραχές στην Πόλη,

Ψ άρχισαν να συρρέουν στην **ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΗ ΕΛΛΑΔΑ**,

Ψ όπου πολύ γρήγορα διακρίθηκαν στην πολιτική
οργάνωση του επαναστατημένου έθνους.

❷ Πολλοί **ΚΥΠΡΙΟΙ**

■ για να αποφύγουν τις διώξεις των Τούρκων,

Ψ κατέφυγαν στα **ΠΡΟΣΕΝΕΙΑ** των **ΜΕΤΑΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ**

Ψ και κατόπιν μεταφέρθηκαν με ξένα πλοία σε **ΛΙΜΑΝΙΑ** της **ΙΤΑΛΙΑΣ** και της **ΓΑΛΛΙΑΣ**.

1489	1571	1878	1960
Βενετοκρατία	Τουρκοκρατία	Αγγλοκρατία	Κυπριακή Δημοκρατία

► Ο Κυπριανός γεννήθηκε το 1756 στη Λευκωσία. Το 1810 εξελέγη στον αρχιεπισκοπικό θρόνο της Κύπρου και αποδείχθηκε άξιος και φωτισμένος κληρικός. Με ενέργειές του χτίστηκε η πρώτη ελληνική σχολή στην Κύπρο, η οποία αργότερα μετονομάστηκε σε Παγκύπριο Γυμνάσιο. Στις 9 Ιουλίου 1821 οι Τούρκοι, για να αποτρέψουν οποιαδήποτε επαναστατική ενέργεια, τον απαγχόνισαν μπροστά στο Διοικητήριο της Λευκωσίας, ενώ αποκεφάλισαν τους μητροπολίτες Πάφου, Κιτίου και Κυρήνειας.

<http://users.sch.gr/akalant/1821/b048.htm>

“Ένα βράδυ, την ώρα που καθόμαστε στο δείπνο, κάλεσε τον Αρχιεπίσκοπο ένας από τους ακολούθους του, γιατί είχανε φέρει μήνυμα από τον Πασά. Πήγαμε μαζί του σ' ένα άλλο διαμέρισμα, όπου περίμενε ένας στρατιωτικός, που του μίλησε με τον πιο υφιστιτικό τρόπο. Ο Αρχιεπίσκοπος δεν μπόρεσε να κρατήσει την ψυχραιμία του κι απάντησε σε τόνο πολύ θερμό, αγνούμενος να υπακούσει στο μήνυμα. Ο στρατιωτικός έφυγε, κι εμείς επιστρέψαμε στο τραπέζι· όμως η γαλήνη είχαν εξαφανιστεί. Οι κληρικοί φαινότανε χλωμοί και κατατρομαγμένοι κι ο Κυπριανός έκανε κάθε δυνατή προσπάθεια για να τους δώσει θάρρος. Ήτανε κι ο ίδιος βαθειά ταραγμένος, όμως η αρχαία μορφή του φωτιζόνταν από μιαν ευγενική ενεργητικότητα, καθώς περιγράφε τις σκληρότητες των δυναστών και τόνιζε την απόφασή του να μην υποκύψει στους εξευτελισμούς, και ταυτόχρονα προειδοποιούσε τους ακροατές του να είναι έτοιμοι για το χειρότερο (...)

Ξεχωριστός για την μόρφωση και την ευσέβεια του καθώς και για το ακλόνητο ηθικό του σθένος, ο Κυπριανός, ήτανε το ύστατο σημείο όπου συγκεντρώνανε τις ελπίδες τους οι δυστυχισμένοι Έλληνες. Οι συχνές διαμαρτυρίες και παρατηρήσεις του χάνανε τις τουρκικές Αρχές να τον μισούν. Συχνά εδάκρυζε όταν μας μιλούσε για τις σφαγές των συμπατριωτών του. Τότε ρωτήσαμε μια μέρα γιατί, μπροστά στους κινδύνους που τον απειλούσαν, δεν φρόντιζε να σωθεί φεύγοντας από το νησί. Όμως μας δήλωσε ότι ήταν αποφασισμένος να μείνει για να δώσει στο λαό του, ως το τέλος, όση προστασία μπορούσε· και να χαθεί μαζί του (...)”

(Πιερρίδη, Γ. Φ., Η κατάσταση στην Κύπρο κατά τις παραμονές της 9ης Ιουλίου 1821 και το δράμα του Κυπριανού. Μαρτυρία του Άγγλου περιηγητή J. Carne, Φιλολογική Κύπρος, 1971, σ. 52).

ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗ Γ' ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Στην Γ' Εθνοσυνέλευση (1826-1827) διάφορες ομάδες προσφύγων που είχαν καταφύγει στην ελεύθερη Ελλάδα επιχείρησαν να θέσουν το αίτημα της

- αποκατάστασής τους
- και ειδικά της μόνιμης εγκατάστασής τους.
- Γι' αυτό επιδίωξαν την εκπροσώπησή τους στη Συνέλευση.

ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ

Από τους Μικρασιάτες, μόνο οι Σμυρναίοι ενεργοποιήθηκαν προς αυτήν την κατεύθυνση. Ζητούσαν από τη Συνέλευση:

- α) να εκπροσωπούνται σ' αυτήν και
- β) να προσδιοριστεί τόπος για τη δημιουργία συνοικισμού των διασκορπισμένων ελεύθερων Σμυρναίων.

«ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ»

- Μόνο το αίτημα του τόπου έγινε καταρχήν δεκτό. Αποφασίστηκε να δοθεί χώρος στην περιοχή του Ισθμού για να δημιουργηθεί πόλη με την επωνυμία «**ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ**».
- Η Συνέλευση παρέπεμψε το θέμα στη Βουλή, η οποία όμως δεν το προώθησε.

1821	1823	1827	1829
Α' Εθνοσυνέλευση Επίδαυρος	Β' Εθνοσυνέλευση Άστρος	Γ' Εθνοσυνέλευση Τροιζήνα	Δ' Εθνοσυνέλευση Άργος

Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες των χρόνων της Επανάστασης

- αντιμετώπισαν **προβλήματα επιβίωσης**.

↳ ιδιαίτερα οι **Κυδωνιείς**.

- Η **ανάγκη εξασφάλισης** των **βασικών όρων ζωής**.

- αλλά και η **γεωγραφική διασπορά** τους.

↳ φαίνεται ότι **δεν** τους **άφηναν περιθώρια** για να διεκδικήσουν **αντιπροσωπεία** στα Πολιτικά και διοικητικά όργανα της επαναστατημένης Ελλάδας.

Η προσφορά, πάντως, του μικρασιατικού στοιχείου

- στην **πνευματική ζωή**
- και στο **λαϊκό πολιτισμό** του νεότερου ελληνισμού

↳ υπήρξε σημαντική

Το προσφυγικό ρεύμα από τις βόρειες ελληνικές επαρχίες, Θεσσαλία, Μακεδονία και Ήπειρο, ξεκίνησε σχεδόν ταυτόχρονα με το μεταναστευτικό ρεύμα από τη Μικρά Ασία. Συνεχίστηκε όμως και κατά το δεύτερο έτος της Επανάστασης, προς δύο κυρίως κατευθύνσεις: α) από τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία προς τις Βόρειες Σποράδες και β) από την Ήπειρο και τα Αγγραφα προς τη Δυτική Στερεά και ειδικότερα το Μεσολόγγι.

Στις Βόρειες Σποράδες (Σκιάθο, Σκόπελο, Σκύρο) και το Τρίκερι της Μαγνησίας κατέφυγαν αρχικά κάτοικοι της Θεσσαλομαγνησίας και της Κεντρικής Μακεδονίας, μετά την προέλαση των τουρκικών στρατευμάτων και την αποτυχία του επαναστατικού κινήματος στη Μαγνησία και τη Χαλκιδική (άνοιξη 1821). Το επόμενο έτος, μετά την καταστολή του κινήματος στον Όλυμπο, κατέφυγαν στις Σποράδες πολλοί αγωνιστές και οπλαρχηγοί από τη Μακεδονία και τον Όλυμπο. Μικρός αριθμός κατευθύνθηκε στη συνέχεια στις Κυκλάδες και κάποιοι μεμονωμένοι στη Στερεά Ελλάδα.

Ο προσφυγικός συνωστισμός στις Σποράδες επέφερε φτώχεια, σύγχυση και αναρχία. Οι τοπικές αρχές βρέθηκαν αδύναμες, όχι μόνο να περιθάλψουν τους άπορους και πεινασμένους νεοφερμένους, αλλά και να διατηρήσουν την τάξη, καθώς ένα μέρος από αυτούς στράφηκε στη ληστεία και την πειρατεία. Κρούσματα βίας προκαλούσαν ειδικά οι πρόσφυγες από τον Όλυμπο, οι οποίοι απέβησαν στην πράξη κυρίαρχοι των νησιών και τρόμος των εγχωρίων.

Πρόσφυγες από
Θεσσαλία,
Μακεδονία,
Ήπειρο

Τύποι
καταφυγής

Πρόσφυγες από
Θεσσαλία -
Μακεδονία
• στις Βόρειες
Σποράδες,
• στο Τρίκερι,

• στις Κυκλάδες
• και στη Στερεά
Ελλάδα

Προβλήματα -
Συνέπειες του
προσφυγικού
συνωστισμού
στις Σποράδες

Μεγάλα κύματα προσφύγων από την Ήπειρο κατευθύνθηκαν στη Δυτική Στερεά, για να αποφύγουν τα τουρκικά αντίποινα, μετά την καταστολή του κινήματος, το καλοκαίρι του 1821. Πλήθη συνέρρευσαν στο Μεσολόγγι. Τελευταίοι κατέφθασαν οι Σουλιώτες στις αρχές του 1823, μέσω των Ιόνιων νησιών, μετά τη λύση της πολιορκίας του Σουλίου.

Οι Σουλιώτες πρόσφυγες έφτασαν σε μια περίοδο κατά την οποία το Μεσολόγγι, μετά την εκδίωξη των Τούρκων από τη Δυτική Στερεά, είχε πλέον επιβαρυνθεί υπερβολικά. Οι εγχώριοι δυσφορούσαν έντονα γι' αυτήν τη συνεχή εισροή προσφυγικών πληθυσμών. Για να ανακουφιστεί η πόλη, το Βουλευτικό παραχώρησε στους Σουλιώτες το Ζαπάντι, βορειοδυτικά του Αγρινίου. Οργανωμένες όμως αντιδράσεις των ντόπιων ματαίωσαν τη σχεδιαζόμενη παραχώρηση γης για εγκατάσταση προσφύγων. Παρά την αποτυχία, η απόφαση αυτή αποτελεί την πρώτη ιδέα για αποκατάσταση προσφύγων στα χρόνια του Αγώνα και έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα αξιοποίησης των «εθνικών γαιών», που επρόκειτο να απασχολήσει αργότερα το νεοελληνικό κράτος.

Από τους Ηπειρώτες πρόσφυγες, πρώτοι οι Σουλιώτες πέτυχαν να εκπροσωπηθούν στην Γ' Εθνοσυνέλευση, όπου έθεσαν ως βασικό θέμα την παραχώρηση τόπου για μόνιμη εγκατάσταση.

Ηπειρώτες
πρόσφυγες
• στο Μεσολόγγι

Σουλιώτες

Αντιδράσεις

Προσπάθειες
Αποκατάστασης

Το προσφυγικό ρεύμα από τις βόρειες ελληνικές επαρχίες,

- **ΘΕΣΣΑΛΙΑ**,
- **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**
- και **ΗΠΕΙΡΟ**.

↳ ξεκίνησε **απεδόν ταυτόχρονα** με το μεταναστευτικό ρεύμα από τη Μικρά Ασία.

↳ Συνεχίστηκε όμως και κατά το **δεύτερο έτος** της **Επανάστασης**, προς δύο κυρίως κατευθύνσεις:

α) από τη **ΘΕΣΣΑΛΙΑ** και τη **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ** προς τις **ΒΟΡΕΙΕΣ ΣΠΟΡΑΔΕΣ** και

β) από την **ΗΠΕΙΡΟ** και τα **ΑΓΡΑΦΑ** προς τη **ΔΥΤΙΚΗ ΣΤΕΡΕΑ**

✓ και ειδικότερα το **ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ**.

◀ Να αναφέρετε τα κύρια προσφυγικά ρεύματα από τις βόρειες ελληνικές επαρχίες. Τόπος προέλευσης, χρόνος, τόπος καταφυγής.

ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΦΥΓΗΣ	ΤΟΠΟΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	ΑΙΤΙΟ	ΧΡΟΝΟΣ
- Στις Βόρειες Σποράδες (Σκιάθο, Σκόπελο, Σκύρο) - και το Τρίκερι της Μαγνησίας κατέφυγαν αρχικά	- κάτοικοι της Θεσσαλομαγνητίας - και της Κεντρικής Μακεδονίας	- μετά την προέλαση των τουρκικών στρατευμάτων - και την αποτυχία του επαναστατικού κινήματος στη Μαγνησία και τη Χαλκιδική	(άνοιξη 1821)

ΧΡΟΝΟΣ	ΑΙΤΙΟ	ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΦΥΓΗΣ	ΤΟΠΟΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ
Το επόμενο έτος ,	μετά την καταστολή του κινήματος στον Όλυμπο,	κατέφυγαν στις Σποράδες	πολλοί αγωνιστές και οπλαρχηγοί - από τη Μακεδονία - και τον Όλυμπο.

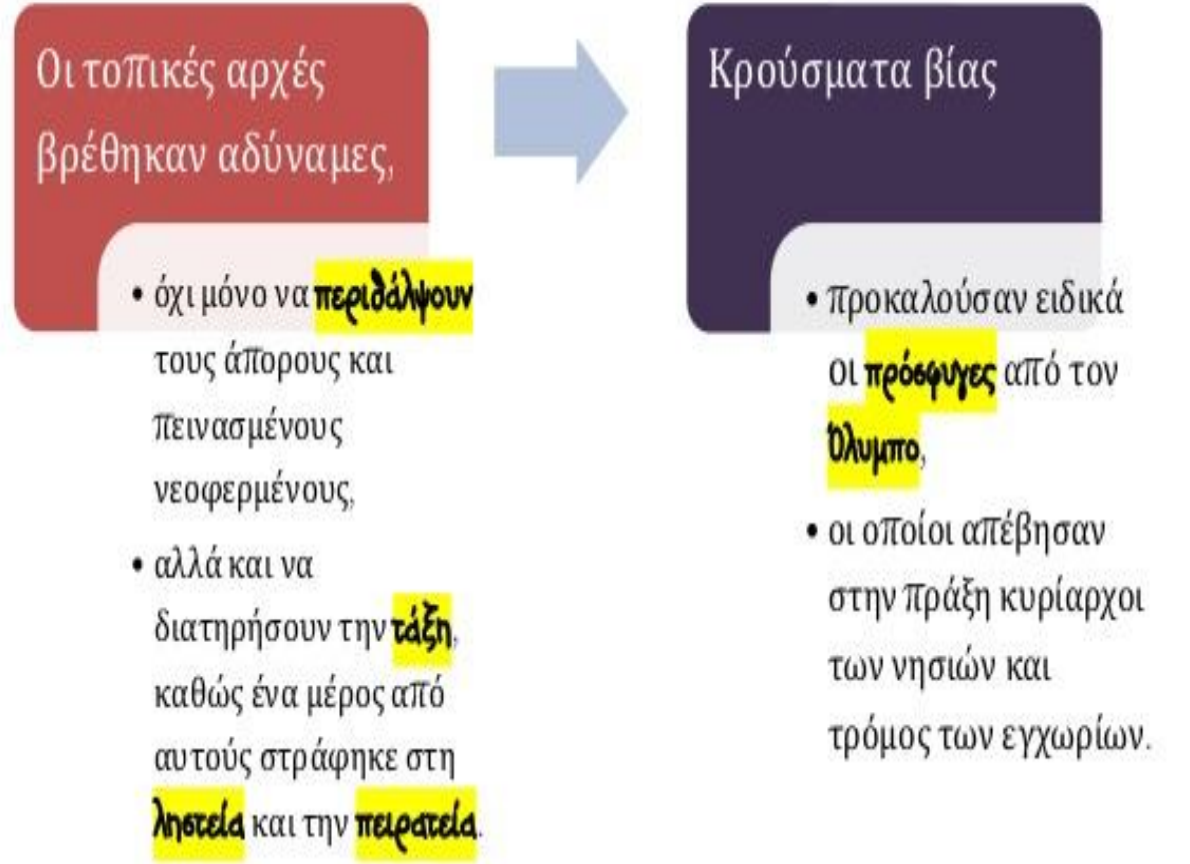
ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΦΥΓΗΣ
Μικρός αριθμός κατευθύνθηκε στη συνέχεια - στις Κυκλάδες - και κάποιοι μεμονωμένοι στη Στερεά Ελλάδα.

Ο προσφυγικός συνωστισμός στις Σποράδες επέφερε:

φτώχεια,

σύγχυση

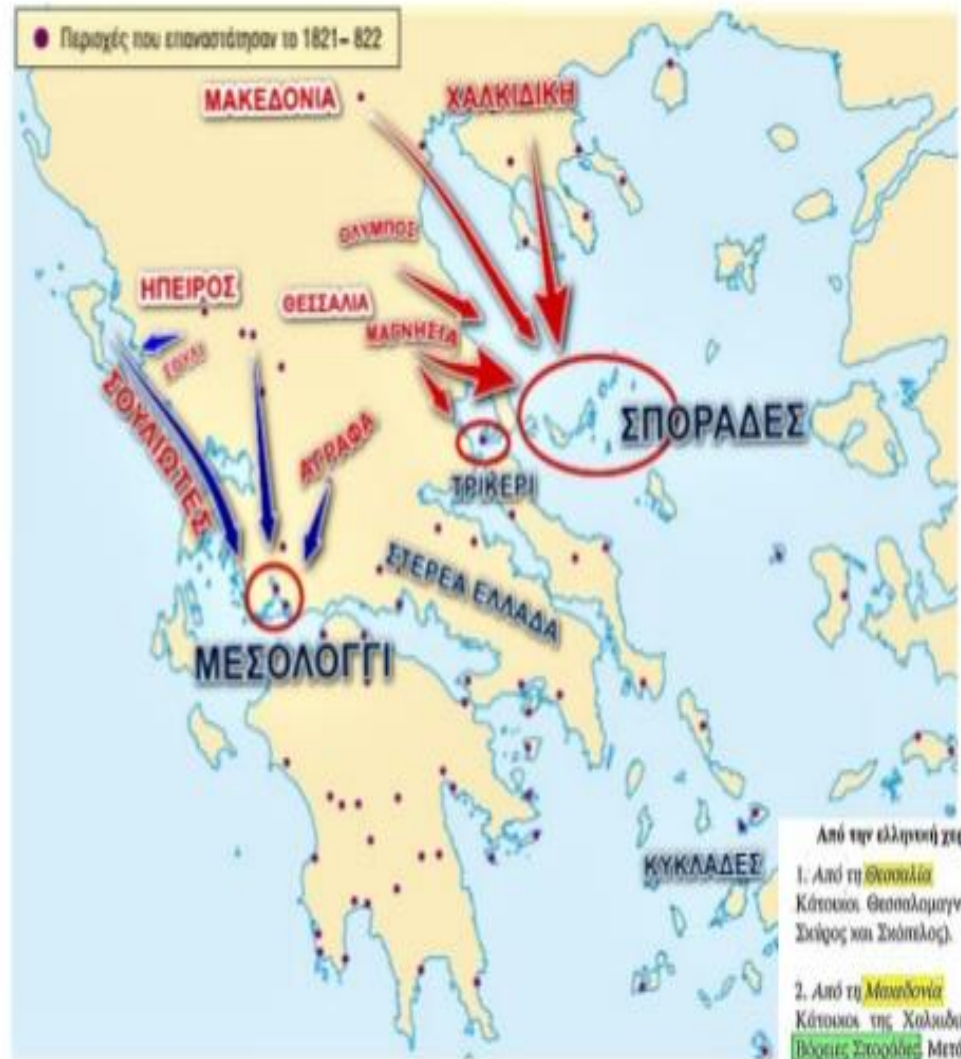
και αναρχία.

ΤΟΠΟΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΦΥΓΗΣ	ΑΙΤΙΟ	ΧΡΟΝΟΣ
Μεγάλα κύματα προσφύγων από την Ήπειρο	κατευθύνθηκαν στη Δυτική Στερεά,	για να αποφύγουν τα τουρκικά αντίποινα, μετά την καταστολή του κινήματος,	το καλοκαίρι του 1821.
	Πλήθη συνέρρευσαν στο Μεσολόγγι.		

Τελευταίοι κατέφθασαν οι Σουλιώτες στις αρχές του 1823, μέσω των Ιόνιων νησιών, μετά τη λύση της πολιορκίας του Σουλίου.

- Οι Σουλιώτες πρόσφυγες έφτασαν σε μια περίοδο κατά την οποία το Μεσολόγγι, μετά την εκδίωξη των Τούρκων από τη Δυτική Στερεά, είχε πλέον επιβαρυνθεί υπερβολικά. - Οι εγχώριοι δυσφορούσαν έντονα γι' αυτήν τη συνεχή εισροή προσφυγικών πληθυσμών.	- Για να ανακουφιστεί η πόλη, το βουλευτικό παραχώρησε στους Σουλιώτες το Λαπάνι, βορειοδυτικά του Αγρινίου. - Οργανωμένες όμως αντιδράσεις των ντόπιων ματαίωσαν τη σχεδιαζόμενη παραχώρηση γης για εγκατάσταση προσφύγων. - Παρά την αποτυχία, η απόφαση αυτή αποτελεί την πρώτη ιδέα για αποκατάσταση προσφύγων στα χρόνια του Αγώνα και έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα αξιοποίησης των «εθνικών γαιών», που επρόκειτο να απασχολήσει αργότερα το νεοελληνικό κράτος.	Από τους Ηπειρώτες πρόσφυγες, πρώτοι οι Σουλιώτες πέτυχαν να εκπροσωπηθούν στην Γ' Εθνοσυνέλευση, όπου έθεσαν ως βασικό θέμα την παραχώρηση τόπου για μόνιμη εγκατάσταση.
---	---	--

- Από την ελληνική γεωγραφία
1. Από τη **Θεσσαλία**
Κάτοικοι Θεσσαλομαγνητίας - **Τριβίται, Βόρειες Σποράδες** (Συόθος, Σαΐρος και Σκόπιος).
 2. Από τη **Μακεδονία**
Κάτοικοι της Χαλκιδικής - χορόνερο Κασάνδρας και Αθίνα - **Βόρειες Σποράδες**. Μετά την καταστολή της επανάστασης στον Όλυμπο (Απρίλιος 1822), πολλοί από τους αγωνιστές - κυρίως στη Σαΐθο και Σκόπιλο (Βόρειες Σποράδες) και λιγότερο στις **Κυθόρακες**.
 3. Από την **Ήπειρο**
Πολλοί μετά την έναρξη της Επανάστασης από Ήπειρο - Δυτ. Στερεά Ελλάδα, ειδικά στο **Μεσολόγγι**. Σουλιώτες (από τις αρχές του 1823 και εξής) - **Ιόνια νησιά - Δυτ. Στερεά**.